

poduzeti potrebne mjere radi utvrđivanja stvarne količine prevezene i predane robe skladištaru. Kako to nije učinio, pretpostavka je da teret nije uredno predan u skladu teretnica, te je u takvom slučaju brodar dužan dokazivati da je stvarno iskrcao čitavu količinu tereta u skladu s teretnicama. Ovakav dokaz brodar nije u toku prvostepenog postupka ni u žalbi dao, pa je stoga valjalo presuditi kao u dispozitivu.

G.B.

VIŠI PRIVREDNI SUD SR HRVATSKE

Drugostepena presuda od 12.XII 1967.

Vijeće: Zvone Rihtman, dr Dušan Arneri, dr Albert Verona

Prijevoz stvari morem - Ugovor o zakupu i brodarski ugovor - Potpis teretnice od krcateljeve strane - U sumnji da li je sklopljen brodarski ugovor na vrijeme ili ugovor o zakupu broda, treba smatrati da je sklopljen brodarski ugovor na vrijeme - Ako teretnicu potpiše zapovjednik broda, supotpis krcatelj na teretnici nema nikakvog pravnog učinka

Prodavalac je prodao određenu količinu ribljeg brašna. On je ovu robu ukrcao na brod i uz zapovjednika supotpisao teretnicu. Na odredištu je ustanovljena prijevozna šteta. Kupčev osiguratelj nadoknadio je kupcu štetu i za isplaćenu osigurninu tuži prodavaoca. Tužitelj smatra da je tuženik odgovoran jer da je izvršio prijevoz kao zakupoprimac broda i kao brodar, i zbog toga odgovara tužitelju za prijevoznu štetu.

Tuženik je osporio tužbeni zahtjev i istaknuo prigovor promašenja pasivne legitimacije, jer je on s brodarom zaključio ugovor o prijevozu na vrijeme, dakle brodarski ugovor, a ne ugovor o zakupu broda, pa stoga nije djelovao kao poduzetnik pomorskog pothvata i brodar, nego samo kao naručitelj prijevoza i krcatelj. Kao prodavalac ispunio je prema tužiočevom predniku obvezu iz kupoprodajnog ugovora kad mu je predao čiste teretnice, pa je tužiočev prednik odnosno tužitelj bio dužan da nastalu prijevoznu štetu raspravi s brodarom, a ne s tuženikom koji to nije bio.

Pobijanom presudom prvostepeni sud je odbio tužbeni zahtjev, jer je našao da tuženik nije bio brodar broda "Atlantic Governor", već da je s brodarom toga broda zaključio brodarski ugovor na vrijeme. Potpis tuženikov na teretnicama prvostepeni sud na temelju tačke 8. čarter partije utvrđuje kao stavljen na temelju ovlaštenja zapovjednika broda i u njegovo ime, a ne u vlastito ime. Sud se nadalje

poziva na čl.121. Zakona o ugovorima o iskorišćivanju pomorskih brodova, prema kojem se u sumnji da li je zaključen brodarski ugovor na vrijeme ili ugovor o zakupu broda ima uzeti da je zaključen brodarski ugovor, a ne ugovor o zakupu. Dosljedno zauzetom pravnom stajalištu prvostepeni sud je obvezao tužitelja i na naknadu parničnih troškova tuženiku.

Protiv presude žali se tužitelj zbog svih razloga iz čl.342. Zpp. Bitnu povredu postupka nalazi žalitelj u tome što su razlozi pobijane presude nejasni i proturječni, jer sud raspravljajući o osnovnom pravnom pitanju spora dopušta da bi se na prvi pogled moglo iz teretnica na temelju kojih je teret predan primaocu zaključiti da je tuženik doista ne samo isporučilac robe nego i njen prijevoznik - brodar, zatim da bi se i iz Ugovora zaključenog između tuženika i vlasnika broda u načelu moglo zaključiti da se u ovom prijevozu tuženik mogao pojaviti kao brodar, a konačno i da je tuženik potpisao teretnice na mjestu gdje ih potpisuje vozar, pa ipak unatoč tako izvedenog svojstva brodarova odriče tuženiku to svojstvo te - stavljajući ga u sumnju - donosi presudu zauzimajući stajalište da se ipak ne radi o ugovoru o zakupu, i da tuženik ipak nije bio brodar. Pogrešno utvrđeno činjenično stanje i pogrešnu primjenu materijalnog prava nalazi žalitelj u tome što prvostepeni sud nije vodio računa o činjenici da je tuženik na temelju ugovora s brodovlasnikom imao pravo da brod dađe u podzakup, iz čega po mišljenju žalitelja nesumnjivo proizlazi njegovo svojstvo brodara; nadalje da je zapovjednik broda u smislu ugovora radio po dispozicijama tuženikovim, i da je sa svoje strane mogao teretnice potpisati samo radi jamstva o količini i stanju ukrcanog tereta navedenog u teretnici. Predložio je da viši sud pobijanu presudu preinači u njegovu korist, ili da ju ukine i vrati prvostepenom sudu na ponovno raspravljanje i odlučivanje.

Drugostepeni sud je žalbu odbio iz slijedećih razloga:

Pobijanu presudu zasnovao je prvostepeni sud na čl.121. ZUIPB, kad se našao u sumnji u pogledu pravne prirode ugovora (čarter partije) od 27.X 1963.godine. Nema bitne povrede na koju ukazuje žalitelj, jer prvostepeni sud u pobijanoj presudi ističe kako obilježja, koja su zajednička ugovoru o zakupu i brodarskom ugovoru, tako i ona koja prema njegovoj pravnoj ocjeni predstavljaju obilježja brodarskog ugovora, a napose činjenicu da je teretnice o prevezenom teretu mogao potpisati samo zapovjednik, ili osoba koju je zapovjednik ovlastio na potpis, pa i to samo u ime zapovjednikovo. Budući da teretnica predstavlja za savjesnog primaoca tereta izvor ovlaštenja za isticanje zahtjeva prema brodaru, koga predstavlja zapovjednik, a u

ovom slučaju iz čl.8. Ugovora očito proizlazi da zapovjednik ne predstavlja tuženika, sumnja prvostepenog suda da se ne radi o zakupnom ugovoru nego o brodarskom ugovoru potpuno je osnovana; stoga razlozi presude koji su doveli do primjene čl.121. ZUIPB nisu ni nejasni ni protuslovni, nego ukazuju na savjesnost ocjene izvedenih dokaza sa strane prvostepenog suda.

Žalitelj nije u žalbi iznio ništa nova, niti ponudio bilo kakav novi dokaz u prilog zaključka da je tuženik ipak bio brodar predmetnog plovidbenog pothvata na temelju ugovora o zakupu. Ovlaštenje na koje se u žalbi ukazuje, po kojem je tuženik mogao na temelju ugovora prevesti i tuđu robu - što žalitelj naziva davanjem broda u podzakup - pristoji i naručiocu prijevoza iz brodarskog ugovora na vrijeme ili na putovanje (čl.21. ZUIPB), pa ono ne predstavlja isključivo obilježje ugovora o zakupu broda. To isto vrijedi i za ovlaštenja naručioca prijevoza u pogledu davanja komercijalnih dispozicija zapovjedniku broda (čl.17. ZUIPB). Suprotno tome, iz ovlaštenja tuženikova da prema tački 9. Ugovora ističe brodovlasniku prigovore protiv zapovjednika ili člana posade, a da ih samo brodovlasnik može smjeniti, nadalje da je zapovjednik dužan voditi i staviti tuženiku na raspolaganje dokumentaciju koja je u vezi s plovidbom (tač.11), a da je tuženik ovlašten da postavi Supercarga radi vođenja nadzora da će brod ploviti najvećom mogućom brzinom (tač.10), proizlazi da su posada broda, a posebno zapovjednik broda bili u pogledu vođenja plovidbe nezavisni od tuženika. Nema dakle jednog od bitnih obilježja ugovora o zakupu broda.

Na kraju i iz teksta teretnica proizlazi da ih izdaje zapovjednik broda, što je izričito navedeno u zaključnom dijelu teksta svake teretnice neposredno iznad mjesta odredjenog za potpisivanje. Iz parničnom spisu priloženih teretnica vidi se da ih je zapovjednik i potpisao uz pečat broda, što se potpuno uskladjuje sa spomenutim tekstom teretnice. Naprotiv potpis tuženikov na teretnici, koji ne sadrži nikakav poziv na ovlaštenje na temelju kojeg je stavljen, nije u skladu ni s tekstom teretnice, ni s tekstom čl. 8. Ugovora, jer bi u tom slučaju morao sadržati napomenu da je stavljen za račun zapovjednikov (on behalf). Pri činjenici da teretnice nose potpis zapovjednikov, potpis tuženikov na njima je nepotreban, te se i sama ta činjenica pokazuje neodlučnom za ocjenu pravne prirode ugovora.

Z.R.